

М. В. Сороченко,
аспірант кафедри міжнародних відносин та політичного консалтингу, Інститут права
та суспільних відносин Відкритого міжнародного університету розвитку людини "Україна"
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-9542-9817>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.24.193

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УЧАСТІ ГРОМАДСЬКОСТІ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ УКРАЇНИ

М. Sorochenko,
PhD student of the Department of International Relations and Political Consulting, Institute of Law
and Social Relations of the Open International University of Human Development "Ukraine"

REGULATORY AND LEGAL ENSURANCE OF THE PUBLIC PARTICIPATION IN PUBLIC ADMINISTRATION OF UKRAINE

Досліджено основні аспекти участі громадськості в публічному управлінні України та виявлено, що участь громадськості є важливим елементом демократичного суспільства, що сприяє підвищенню прозорості та підзвітності органів державної влади. Наголошено, що удосконалення сучасного нормативно-правового забезпечення процесів участі громадськості в публічному управлінні є необхідною умовою для розвитку громадянського суспільства, ефективного державного управління та реалізації демократичних прав і свобод. Ідентифіковано провідні принципи участі громадськості у публічному управлінні. Здійснено аналіз нормативно-правового супроводу процесів участі громадськості у публічному управлінні. Виявлено, що в Україні сформована нормативно-правова база, яка створює передумови забезпечення ефективності участі громадськості у публічному управлінні. Здійснено класифікацію громадських об'єднань за організаційно-правовою формою, територіальною ознакою, за необхідністю формалізації створення, за характером повноважень, за метою та функціями. Виявлено, що спостерігається спад довіри до діяльності громадських організацій, що вказує на нагальну потребу перегляду та вдосконалення існуючих моделей взаємодії громадськості й органів публічного управління.

The main aspects of public participation in public administration of Ukraine were studied and it was found that public participation in public administration is an important element of a democratic society, which contributes to increasing the transparency and accountability of state authorities. It was emphasized that improving the modern regulatory and legal support for the processes of public participation in public administration is a necessary condition for the development of civil society, effective public administration and the implementation of democratic rights and freedoms. It was stated that the history of public participation in socio-political life in Ukrainian lands dates back to the times of Kyivan Rus, when territorial community self-government developed on the basis of customary law. The thorny path from the beginning of the restoration and formation of the foundations of civil self-government to the European integration processes was accompanied by the improvement

of regulatory and legal guarantees of citizen participation in public administration processes and in the development of basic principles of state policy. The leading principles of public participation in public administration were identified. An analysis of the regulatory and legal support for the processes of public participation in public administration was carried out. It was found that Ukraine has a regulatory and legal framework that creates the prerequisites for ensuring the effectiveness of public participation in public administration. A classification of public associations was carried out by organizational and legal form, territorial basis, the need for formalization of creation, the nature of powers, the purpose and functions. It was found that Ukraine, as a member of international organizations and a signatory to a number of international treaties, is obliged to comply with international standards for public participation in public administration. During 2022–2024, there is a trend of increasing the number of public organizations, while at the same time there is a decline in trust in their activities, which indicates an urgent need to review and improve existing models of interaction between the public and public administration bodies.

Ключові слова: громадськість, громадські організації, громадські спілки, публічне управління, нормативно-правове забезпечення.

Key words: public, public organizations, public unions, public administration, regulatory and legal support.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Участь громадськості в публічному управлінні є важливим елементом демократичного суспільства, що сприяє підвищенню прозорості та підзвітності органів державної влади. В Україні, відповідно до Конституції та чинного законодавства, громадяни мають право брати участь у державному управлінні, формувати та висловлювати свою думку щодо прийняття рішень, що впливають на їх життя. Удосконалення сучасного нормативно-правового процесів забезпечення участі громадськості в публічному управлінні є необхідною умовою для розвитку громадянського суспільства, ефективного державного управління та реалізації демократичних прав і свобод. В умовах правового режиму воєнного стану в Україні питання участі громадськості у публічному управлінні набуває особливої актуальності, оскільки відбувається в умовах постійних змін, викликів та обмежень, серед яких: інформаційна війна, міграція населення, технічні проблеми (пошкодження інфраструктури, знеструмлення та обмеження доступу до інтернету), які, будучи гальмуючими чинниками участі громадськості у формуванні державної політики, розробці, прийнятті та впровадженні управлінських рішень, водночас сприяють згуртованості суспільства, його самоорганізації та міжнародній підтримці.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Особливості взаємодії органів державної влади з громадськістю в системі державної влади України досліджено в працях багатьох науковців, зокрема: О. Коврига [1, с. 113] переконливо обґрунтовує, що важливими складниками ефективності налагодження зв'язків з громадськістю є впровадження сучасних форм та методів забезпечення діяльності місцевих органів влади.

Н. Щур [2, с. 155] наголошує, що саме інформаційна транспарентність діяльності органів державної влади є передумовою забезпечення ефективності участі громадськості в публічному управлінні України. Є. Павліченко, О. Білошенко, Ю. Чабаненко [3, с. 253] визначають процес налагодження конструктивного діалогу між громадськими та державними структурами базовим чинником інформування органів державної влади про нагальні проблеми розвитку різних сфер суспільного життя. Д. Гушинець та Н. Дяченко [4, с. 182] дослідили особливості впливу приватного права на формування засад громадянського суспільства в Україні. Т. Новаченко та Н. Дяченко [5] ідентифікували особливості взаємодії українського громадянського суспільства та влади в умовах війни.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою дослідження є ідентифікація особливостей нормативно-правового забезпечення участі громадськості у публічному управлінні України.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Історія участі громадськості у суспільно-політичному житті на українських землях сягає часів Київської Русі, коли територіальне громадівське самоврядування розвивалося на засадах звичаєвого права. Тернистий шлях від початку відновлення та становлення основ громадянського самоврядування — гарантування індивідуальної свободи через правові норми та форми суспільної організації — до євроінтеграційних процесів супроводжувався удосконаленням нормативно-правового гарантування участі громадян у процесах державного управління та у виробленні базових засад державної політики. В умовах демократії, громадська участь у державних справах постає гарантованою можливістю впливу для громадян, їх об'єднань та інших недержавних

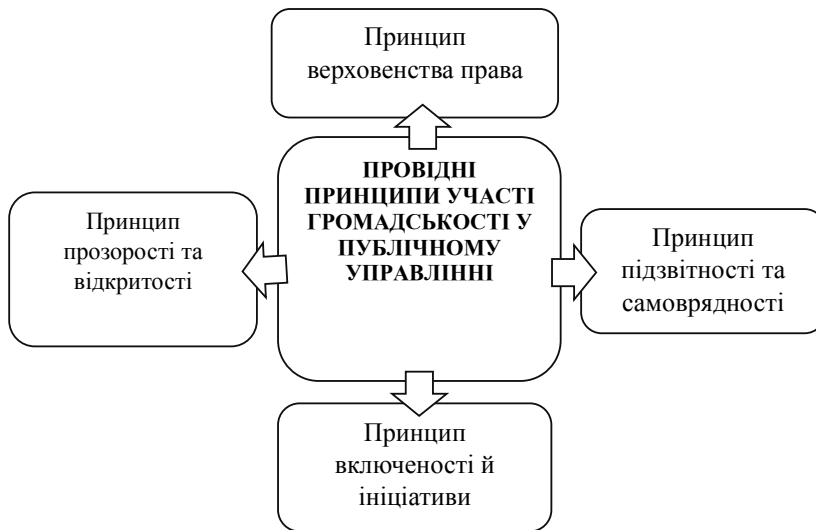

Рис. 1. Провідні принципи участі громадськості у публічному управлінні

суб'єктів на прийняття рішень органами державної влади. Тож, участь громадськості в публічному управлінні може здійснюватись як безпосередньо, так і опосередковано через вибори, громадські слухання, консультації, подання петицій, участь у робочих групах та інших формах взаємодії з владою, здійснюється з дотриманням принципів, провідними серед яких є принципи верховенства права, прозорості, відкритості та підзвітності (рис. 1):

Принцип верховенства права — фундаментальний принцип організації участі громадськості у публічному управлінні — передбачає рівність всіх і кожного перед законом, дотримання прав і свобод громадян та гарантує правовий захист усіх учасників суспільно-політичних процесів.

Дотримання принципу прозорості та відкритості гарантує отримання вичерпної інформації про планування, вироблення та впровадження рішень.

Принцип підзвітності є засадничим положенням, яке передбачає залучення громадян не лише до процесів розробки рішень, а й до аналізу ефективності їх упровадження.

Розбудова демократичної правової держави обумовлює потребу дотримання принципу включеності всіх громадян у суспільні процеси та їх ініціативність.

Конституція України (1996 р.) [6] є основоположним документом, що визначає права громадян брати участь у розробці та впровадженні публічного управління, зокрема констатовано, що:

- з метою здійснення та захисту своїх прав і свобод громадяни мають право об'єднуватися у громадські організації (стаття 36);
- громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами (стаття 38);
- народне волевиявлення реалізується шляхом проведення виборів, референдумів та інших форм безпосередньої демократії (стаття 69).
- кожному гарантовано свободу слова (стаття 34), зібрань та об'єднань, що є необхідними умовами для практичної реалізації участі громадян у публічному управлінні.

Механізми участі громадськості у виробленні місцевої політики через прямі форми демократії, такі як

місцеві ініціативи та громадські слухання передбачені зокрема у статті 13 Закону України № 280/97-ВР від 21 травня 1991 року [7].

Подання пропозицій, заяв та скарг громадянами до органів державної влади та місцевого самоврядування, як інструменти забезпечення права участі громадян у публічному управлінні, врегульовується Законом України № 393/96-ВР від 2 жовтня 1996 року [8].

Постановою Кабінету Міністрів України від 5.11.2008 р. № 976 [9] затверджено Порядок сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади.

Постановою Кабінету Міністрів України № 996 від 2 листопада 2010 року "Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної

політики" [10] затверджено Порядок проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики;

Закон України № 2939-VI від 13 січня 2011 року [11] гарантує громадянам доступ до публічної інформації, встановлює процедури подання запитів на інформацію та обов'язки органів влади щодо її надання, що сприяє здійснювати громадянами контроль над діяльністю органів державної влади.

У Законі України "Про громадські об'єднання" № 4572-VI від 22 березня 2012 року [12] визначено, що громадське об'єднання за організаційно-правовою формою утворюється як громадська організація (далі — ГО) чи громадська спілка (рис. 2).

У Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні [14] залучення широкої громадськості до реформування державної політики визначено стратегічним завданням органів державної влади.

Закон України № 3841-IX від 20 червня 2024 року [15]:

- визначає механізми проведення консультацій з громадськістю щодо проєктів нормативно-правових актів, політичних рішень та інших питань, що мають суспільне значення;
- забезпечує залучення громадян до процесу прийняття рішень шляхом організації консультацій, обговорень, опитувань та інших форм громадської участі;
- зобов'язує органи державної влади враховувати пропозиції громадян у процесах розробки, прийняття та впровадження рішень;
- сприяє становленню засад відкритого прозорого публічного управління;
- регулює аспекти створення та провадження діяльності громадських об'єднань.

Громадські організації залучаються до складу наглядових та експертних рад, зокрема Законом України № 222— VIII від 2 березня 2015 року [16] передбачено, що склад Експертно-апеляційної ради з питань ліцензування формується за пропозиціями громадських організацій, суб'єктів підприємницької діяльності, посадових осіб органів ліцензування та наукових установ; пред-

Рис. 2. Класифікація громадських об'єднань

Джерело: удосконалено автором на основі [13].

ставники громадських організацій, суб'єкти підприємницької діяльності та науковці мають складати не менше ніж 50 % складу ради.

Україна, як учасник міжнародних організацій та підписант низки міжнародних договорів, зобов'язана дотримуватись міжнародних стандартів участі громадян у публічному управлінні. Серед таких:

— Європейська хартія місцевого самоврядування (англ. European Charter of Local Self-Government, 1985 р.) [17], підписана Україною у 1997 році, яка закріплює принципи залучення громадян та їх права на ефективну участь у прийнятті та впровадженні рішень на місцевому рівні через вибори, місцеві референдуми, громадські слухання та інші форми прямої демократії.

— Орхуська конвенція (Конвенція Європейської Економічної Комісії ООН "Про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля" (англ. Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-Making and Access to Justice in Environmental Matters. Aarhus, Denmark, 1998 р.) [18], що ратифікована 6 липня 1999 року (поточна редакція від 27.05.2005 року) — міжнародний документ, що зобов'язує держави забезпечити участь громадськості у вирішенні екологічних питань.

Орхуська конвенція гарантує:

- право громадян на доступ до екологічної інформації;
- участь громадян у прийнятті та впровадженні рішень щодо екологічних питань;

— доступ до правосуддя у разі порушення екологічних прав.

— міжнародна багатостороння Ініціатива "Партнерство "Відкритий уряд", започаткована 20 вересня 2011 року у рамках сесії Генеральної Асамблеї ООН, передбачає впровадження механізмів відкритого врядування та посилення партнерства уряду, інститутів громадянського суспільства та бізнесу. План дій із впровадження Ініціативи "Партнерство "Відкритий Уряд" у 2023—2025 роках [19] передбачає заходи суттєвого впливу на розвиток механізмів громадської участі, доступу до інформації, прозорості та підзвітності в діяльності органів публічного управління.

На нашу думку, у процесі євроінтеграції Україна зобов'язана гармонізувати законодавство з європейськими стандартами забезпечення участі громадськості в публічному управлінні, зокрема з Директивами Європейського Союзу (англ. European Union Directives) [19] щодо прозорості та участі громадськості у прийнятті рішень регулюють доступ громадян до інформації та консультацій у різних сферах публічного управління.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

В Україні існує усталена віками традиція участі громадськості у процесах прийняття рішень. Сформована нормативно-правова база створює передумови забезпечення ефективності участі громадськості у публічно-

му управлінні. У сучасних умовах правового режиму воєнного стану спостерігається зростання громадського супротиву посяганням на цілісність та незалежність держави, який проявляється в організації територіальної оборони, волонтерстві, посиленні чи відновленні засад місцевого самоврядування населення, тенденції до збільшення кількості громадських організацій, зокрема упродовж 2022 року було зареєстровано 3 013 нових ГО, на кінець 2022 року в Україні було 99 556 ГО, станом на 5 грудня 2024 року в Україні зареєстровано 104483 ГО. Відповідно до результатів дослідження Центру формування політики [20] громадські організації займаються волонтерською допомогою, зокрема Силам оборони, надають допомогу ветеранам, займаються антикорупційною діяльністю, захистом прав людини.

Водночас відповідно до результатів дослідження, довіра до громадських організацій знижується, що пояснюється зокрема зростанням соціальної напруженості у зв'язку з фізичним та емоційним виснаженням громадян і вказує на нагальну потребу перегляду та вдосконалення існуючих моделей взаємодії громадськості й органів публічного управління, шляхом спрощення процедур участі у тому числі, серед яких:

- розширення функціоналу онлайн-платформи "Взаємодія";
- створення інтерактивних платформ для обговорення проєктів нормативно-правових актів;
- зменшення бюрократичних бар'єрів для участі громадськості у процесах формування державної політики, виробленні, прийнятті та впровадженні управлінських рішень.

Література:

1. Коврига О. Особливості взаємодії органів державної влади з громадськістю в системі державної влади України. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Державне управління, 31 (70), № 2, 2020. С. 109—114. URL: https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/2_2020/20.pdf. (дата звернення: 7.12.2024).
2. Щур Н. Роль громадськості у формуванні публічної соціальної політики для досягнення принципів доброго врядування. Держава та регіони: серія публічне управління і адміністрування, № 3 (81), 2023. С. 152—157. URL: http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/3_2023/25.pdf. (дата звернення: 7.12.2024).
3. Павліченко Є., Білошенко О., Чабаненко Ю. Законодавчі засади механізму участі громадськості у здійсненні державного управління в Україні. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету: серія ПРАВО. Випуск 64, 2021. С. 250—254.
4. Гушинець Д., Дяченко Н. Громадянське суспільство та приватне право. Правові парадигми XXI століття: людина, держава, гуманізм, безпека: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 15 листопада 2022 р.). Одеса: Видавничий дім "Гельветика", 2022. 318 с. С. 180—183.
5. Новаченко Т., Дяченко Н. Українське громадянське суспільство та влада в умовах війни: формування нових смислів взаємодії. Збірник матеріалів XXIII Міжнародного наукового конгресу "Публічне управління XXI століття: особливості воєнного і післявоєнного періо-

дів". ННІ Публічного управління ХНУ ім.В.Казаріна. 27 квітня 2023 року. С. 259—261.

6. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>. (дата звернення: 23.11.2024).

7. Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України № 280/97-ВР від 21 травня 1991 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>. (дата звернення: 7.12.2024).

8. Про звернення громадян. Закон України № 393/96-ВР від 2 жовтня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>. (дата звернення: 7.12.2024).

9. Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади. Постанова Кабінету Міністрів України № 976 від 5.11.2008 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/976-2008-%D0%BF#Text>. (дата звернення: 7.12.2024).

10. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики. Постанова Кабінету Міністрів України № 996 від 2 листопада 2010 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF#Text>. (дата звернення: 7.12.2024).

11. Про доступ до публічної інформації. Закон України № 2939-VI від 13 січня 2011 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>.

12. Про громадські об'єднання. Закон України № 4572-VI від 22 березня 2012 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>. (дата звернення: 7.12.2024).

13. Александров О., Демченко С., Дяченко Н. Діяльність громадських організацій як механізм узгодження інтересів в процесі формування й реалізації публічної політики в Україні. Розумовські зустрічі: збірник наукових праць / Інститут законодавства Верховної ради України; Сіверський інститут регіональних досліджень. Чернігів: Сіверський центр післядипломної освіти, 2019. Вип. 6. 208 с. С. 8—16.

14. Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021—2026 роки. Указ Президента України № 487/2021 від 7 вересня 2021 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#Text>. (дата звернення: 7.12.2024).

15. Про публічні консультації. Закон України № 3841-IX від 20 червня 2024 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3841-20#Text>. (дата звернення: 7.12.2024).

16. Про ліцензування видів господарської діяльності. Закон України № 222—VIII від 2 березня 2015 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>. (дата звернення: 7.12.2024).

17. European Charter of Local Self-Government (1985). URL: <https://rm.coe.int/european-charter-of-local-self-government-eng/1680a87cc3>. (дата звернення: 7.12.2024).

18. Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-Making and Access to Justice in Environmental Matters. Aarhus, Denmark, 25 June 1998. URL: https://treaties.un.org/doc/treaties/1998/06/19980625%2008-35%20am/ch_xxvii_13p.pdf. (дата звернення: 7.12.2024).

19. Про затвердження плану дій із впровадження Ініціативи "Партнерство "Відкритий Уряд" у 2023—2025 роках. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 1049-р від 17 листопада 2023 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1049-2023-%D1%80#Text>. (дата звернення: 7.12.2024).

20. European Union Directives. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2001/20/oj>. (дата звернення: 7.12.2024).

21. В Україні збільшується кількість громадських організацій попри війну — аналітики. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3921815-v-ukraini-zbilsuetsa-kilkist-gromadskih-organizacij-popri-vijnu-analitiki.html>. (дата звернення: 7.12.2024).

References:

1. Kovryha O. (2020), "Peculiarities of interaction between state authorities and the public in the system of state power of the Ukraine", *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Seriya: Derzhavne upravlinnia*, vol. 31 (70), pp. 109—114.

2. Shchur N. (2023), "The role of the public in shaping public social policy to achieve the principles of good governance", *Derzhava ta rehiony: seriia publichne upravlinnia i administruvannia*, vol. 3 (81), pp. 152—157.

3. Pavlichenko Ye., Biloshenko O., Chabanenko Yu. (2021), "Legislative principles of the mechanism of public participation in the implementation of public administration in Ukraine", *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu: seriia PRAVO*, vol. 6, pp. 250—254.

4. Hushynets D., Diachenko N. (2022), "Civil society and private law", *Pravovi paradyhmy XXI stolittia: liudyna, derzhava, humanizm, bezpeka: materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii [Legal paradigms of the 21st century: man, state, humanism, security: materials of the international scientific and practical conference]*, *Vydavnychyj dim "Hel'vetyka"*, Odesa, Ukraine, pp. 180—183.

5. Novachenko T., Diachenko N. (2023), "Ukrainian civil society and government in wartime: formation of new meanings of interaction", *Zbirnyk materialiv XXIII Mizhnarodnoho naukovo konhresu "Publichne upravlinnia XXI stolittia: osoblyvosti voiennoho i pislivoiennoho periodiv"* [Collection of materials of the XXIII International Scientific Congress "Public Administration of the XXI Century: Peculiarities of the War and Post-War Periods"], *NNI Publichnoho upravlinnia KhNU im. V. Kazarina*, Kharkiv, Ukraine, pp. 259—261.

6. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996), "Constitution of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (Accessed 7 December 2024).

7. The Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine "On local self — government in Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (Accessed 7 December 2024).

8. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996), The Law of Ukraine "On citizens appeals", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text> (Accessed 7 December 2024).

9. Cabinet of Ministers of Ukraine (2008), Resolution "On approval of the Procedure for facilitating public

examination of the activities of executive bodies", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/976-2008-%D0%BF#Text> (Accessed 7 December 2024).

10. Cabinet of Ministers of Ukraine (2010), Resolution "On ensuring public participation in the formation and implementation of state policy", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF#Text> (Accessed 7 December 2024).

11. The Verkhovna Rada of Ukraine (2011), The Law of Ukraine "On access to public information", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (Accessed 7 December 2024).

12. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012), The Law of Ukraine "About public associations", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text> (Accessed 7 December 2024).

13. Aleksandrov O., Demchenko S. and Diachenko N. (2019), "The activities of public organizations as a mechanism for coordinating interests in the process of forming and implementing public policy in Ukraine", *Rozumovski zustrichi: zbirnyk naukovykh prats*, vol. 6, pp. 8—16.

14. President of Ukraine (2021), Decree "On the National Strategy for Promoting the Development of Civil Society in Ukraine for 2021-2026", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#Text> (Accessed 7 December 2024).

15. The Verkhovna Rada of Ukraine (2024), The Law of Ukraine "About public consultations", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3841-20#Text> (Accessed 7 December 2024).

16. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine "On licensing of types of economic activities", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text> (Accessed 7 December 2024).

17. Council of Europe (1985), "European Charter of Local Self-Government", available at: <https://rm.coe.int/european-charter-of-local-self-government-eng/1680a87cc3> (Accessed 7 December 2024).

18. UN (1998), "Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-Making and Access to Justice in Environmental Matters", available at: https://treaties.un.org/doc/treaties/un/1998/06/19980625%2008-35%20am/ch_xxvii_13p.pdf (Accessed 7 December 2024).

19. Cabinet of Ministers of Ukraine (2023), Resolution "On approval of the action plan for the implementation of the Open Government Partnership Initiative in 2023—2025", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1049-2023-%D1%80#Text> (Accessed 7 December 2024).

20. European Union (2001), "European Union Directives", available at: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2001/20/oj> (Accessed 7 December 2024).

21. Ukrinform (2024), "The number of public organizations in Ukraine is increasing despite the war — analysts", available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3921815-v-ukraini-zbilsuetsa-kilkist-gromadskih-organizacij-popri-vijnu-analitiki.html> (Accessed 7 December 2024).

Стаття надійшла до редакції 08.12.2024 р.